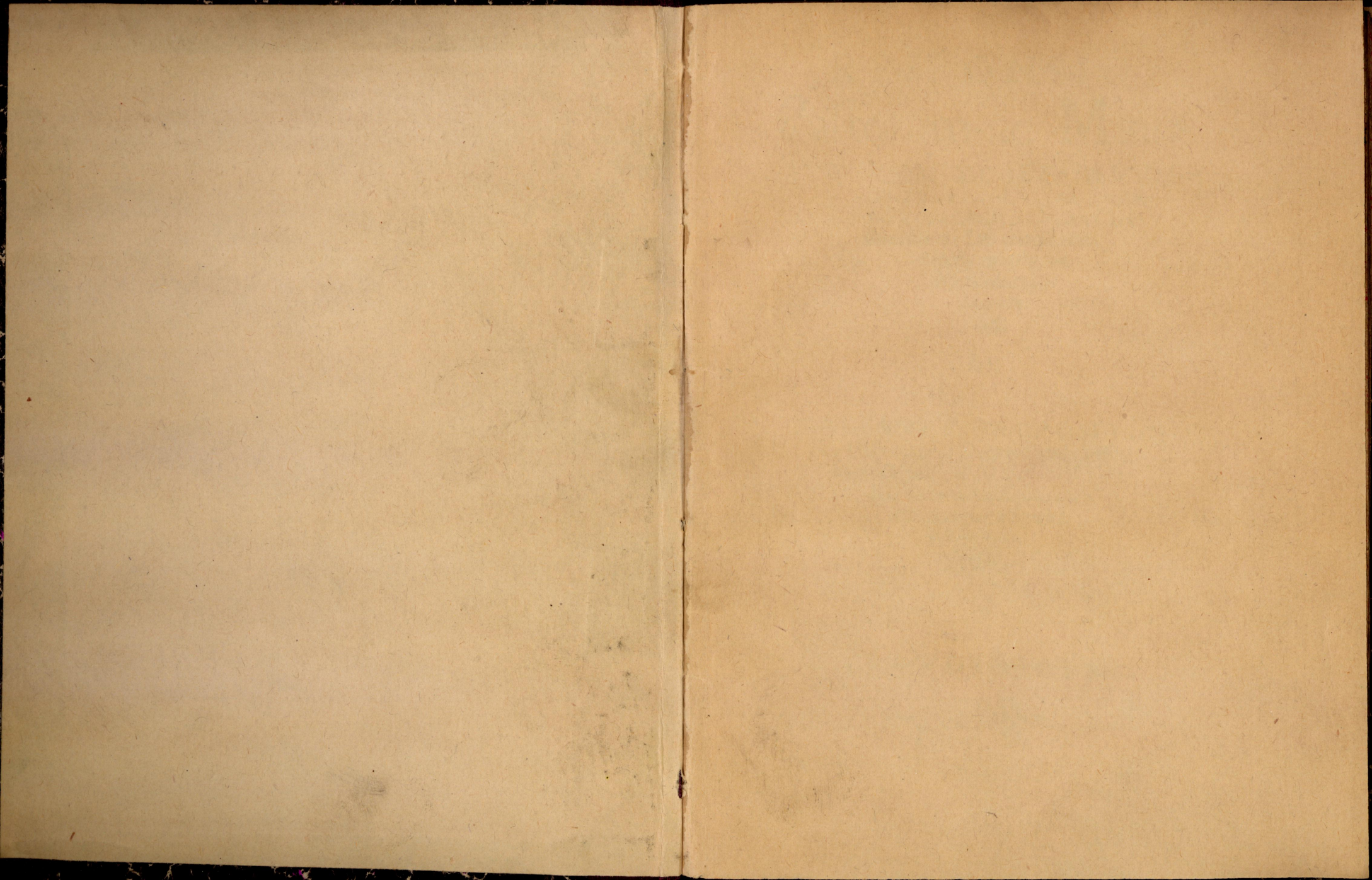
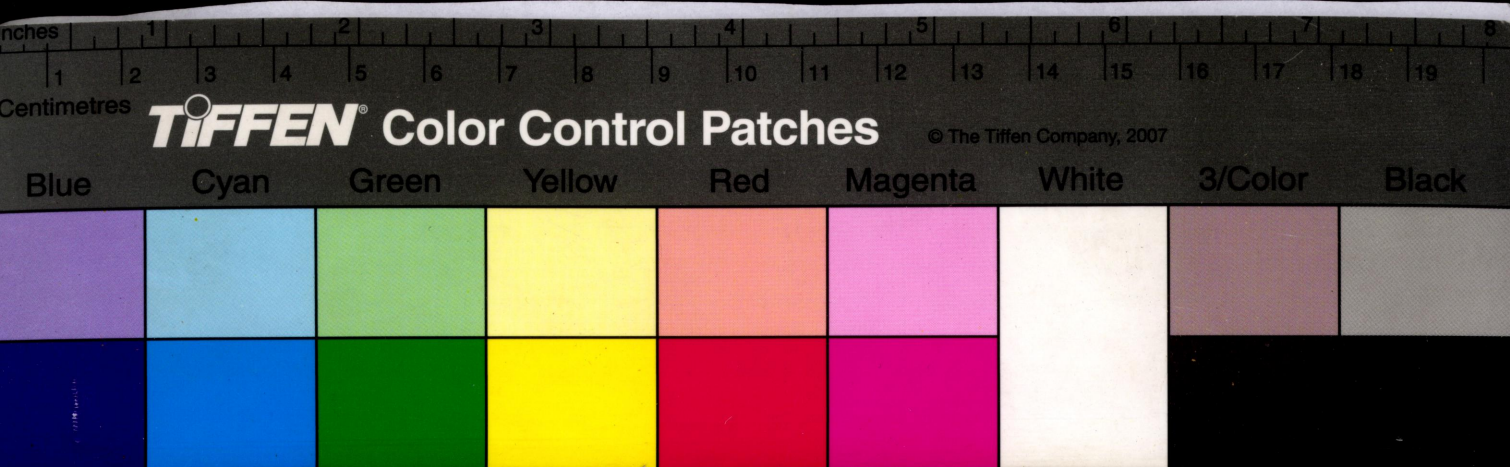

RMIr.

II.

8.

978

RESPONSIO
Pastorum ac Mini-

STRORVM ECCLESIA RV M
IN TRANSYLVANIA, QVAE VNVM
Deum Patrem Christi, & Iesum Chri-
stum filium Dei crucifixum,
vnumq; amborum
Spiritum con-
fitentur.

2. M. J. II.
8.

AD

MELIANAS PROPOSITIO-
nes, Disputationi Czengerianæ destina-
tas, quibus Deus Antichristi, Et Fi-
lius ille commentitius cum
extrauagante Spiritu
defenditur.

CLAVDIOPOLI,

ANNO,
1570.

978
RESPONSIO
Pastorum ac Mini-

STRORVM ECCLESIA RV M
IN TRANSYLVANIA, QVAE VNVM
Deum Patrem Christi, & Iesum Chri-
stum filium Dei crucifixum,
vnumq; amborum
Spiritus con-
fitentur.

2. M. J. II.

8.

AD

MELIANAS PROPOSITIO-
nes, Disputationi Czengerianae destina-
tas, quibus Deus Antichristi, Et Fi-
lius ille commentitius cum
extrauagante Spiritu
defenditur.

CLAVDIOPOLI.

ANNO.

1570.

M. ACADEMIA
KÖNYVTÁRA

VIRIS REVERENDIS, ERVDI
TIONE ET VIRTUTE PRAESTANTIBVS
pastoribus & Ministris Ecclesiarum in
Hungaria. Dominis ac fratribus
nostris obseruandis.

Quibus Coloribus Apostolus Paulus in secun-
da ad Timotheum, Epistola cap. 3. depingat eos,
qui rixis & odiosis contentionibus Veritati Vi-
am sternere Videri cupiunt, pietatis interim nomen
præ se ferentes, notum est ijs, qui in scripturarum
lectione uersantur, omnibus. Huiusmodi enim no-
tas illis inussit ut uel procul cōspecti, quin agnosca-
tur, euitare nulla ratione possint, nisi ea esset mundi
insania, ut sciens & volens decipi Sæpe nō recuset,
ac eos etiam non satis caueat, quos sænum in cornu
gestare, ut dici solet, omniq; fraudis & insidiarum
genere armatos esse non ignorat. Quam vecordiam
iusta sapissime Vltio Dei solet consequi, qui ef-
ficaciam erroris mittens, pseudoapostolorum libidi-
ni diuexandos tradit homines, idq; sine sensu eti-
am mali, quo deploratiùs morbi genus nullum un-
quam repertum est. Verum ea contemti Euangelij
& ingratiudinis, ut diximus, pæna esse consuevit.
Etsi autem in tempora incidimus exulceratissima,
adeo, ut quocunq; circumferas oculos, plurimos de-
prehensurus sis passim, in quibus eorum aut nihil,
aut minimum desideres, quæ Impostoribus illis A-
postolus tribuit: Tamen Christianæ est modestiæ
in meliorem partem inclinare potius, quam ut, non
sine acerbitate Verborum, qui malitiose fortasse nō
errant, præcipitanter damnemus. Atqui insana quo

A₂ rundam

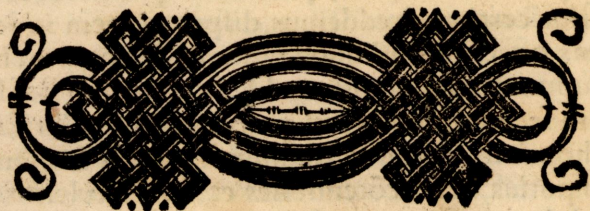
rundam temeritas efferatior est planè, quàm ut dis-
simulari, impudentior, quam ut contemni, nocenti-
or denicq̃ quàm ut non retundi omni conatu debe-
at. In quo grege adeo principem locum tenet Pe-
trus Melius, ut ex maledicentia quasiuiffe laudem
de industria, ad eamq̃ cōsequendam nihil studij &
operæ sibi reliqui fecisse non iniuria uideri possit.
Quid enim intentatum omisit ille? In quas formas
se non uertit hactenus, ut cum vitam nostram, tum
præcipuè Euangelium Christi labe aspergeret eius-
modi, quam nulla unquam temporis diuturnitas,
nec ipse etiam Oceanus elueret? Verum non ita
formidabilis nobis illius est acerbitas, ut propterea
stationè deserere, aut rectum clauum omittere de-
beamus: Vobis quam sit honorificum, vestro ipsum
nomine abuti, quem Varadini publice repudiaba-
tis, illiusq̃ culpa Ecclesias vestras in dies peius au-
dire, ipsi rectius iudicabitis, quibus nec eruditionè,
ad inquirendam doctrinæ veritatè, nec ingeniu ad
intelligenda ea, quæ nunc monemus, deesse satis
scimus, Istud interim non dissimulantes, rectius uos
nostro quidem facturos iudicio, si uestram cum ipso
coniunctam esse causam passi non fueritis. Quan-
quam autem non ignoramus, frustra omnem à no-
bis sumi operam, & laterem, quod aiunt, lauari pla-
nissime, cum ad placidam de doctrina collationem,
studium omne & diligentiam, pro eo ac postulatis,
conferimus: eò quod plures inter uos quoq̃ sint,
quibus Victoria multò sit potior, quam veritas, in-
genium quam pietas: tamen cum didicerimus, ali-
quid ad nostras Ecclesias ex istis disceptationibus
utilitatis redire: tantum abest ut intermitti eas cu-
piamus, ut ultro Vos cohortemur etiam, ad id, quod
facitis,

facitis, crebro & diligenter faciendum, ac oremus
Deum, ut alijs quoq̃, Veritati aduersantibus, eam
mentè dare dignetur, optima spe freti, futurum, ut
collatio sententiarum, absurditatem Vestræ doctri-
næ, cælestis uero huius puritatem & synceritatem,
auditoribus detegat & ostēdat. Quare nobis bene-
ficium dederitis, si ignem gladio iterum atq̃ iterum
fodere non cessaueritis. Ad istam uero nuper à Vo-
bis institutam Diatriben, si vellemus maxime profici-
scisci, tamen integrum nobis non foret. Cum enim
sciatis, Serenissimi Principis nostri voluntatem e-
am esse, ut extra Regni Vngariæ fines disputandi
caussa non egrediamur, id quod peracta Varadien-
si disputatione, publice significauit: Videritis ipsi
cuius modestiæ sit, nos istuc euocare: Nos certè, cur
temere, mandatum ipsius contemnere debeamus
causam nullam omninò videmus. Ne tamen, ut
sumus in eiusmodi dissensionibus facile omnes su-
spicaces, tergiversationem nobis obiectare possitis
quo primum tempore, poterimus prout vos tem-
pestiue certiores reddemus, disputationem itidem
vobis offeremus, Id quod nunc in Hungaria cha-
rissimum fratrem nostrum D. Stephanum Basilii
etiam fecisse audimus, ad quam si animos Christianis
hominibus dignos, studium Veritatis & gloriæ
Dei potius, quàm cōtentiones et odia attuleritis, et
vobis honorificum erit, & nobis vehementer gratū
Quantum quidem fieri poterit, in eo toti erimus, ne
modestiam & mansuetudinem merito desiderare
possitis: nec dubitamus, Clementissimum Princi-
pem nostrū, pro illustri pietate sua, colloquio etiam
adfuturum. Cæterum illud nobis subit mirari, qua
fronte D. Carolus & Cegledius vnà cum Melio,
A 3 cum ad

cum ad multa nostra scripta nihil responderint, de suis tamen editis libellis, in quibus grauitatem & sobrietatem boni omnes requirunt, triumphum canere ausint, non aliter, ac si debellatum sit, cui rei argumento esse uolunt, nostrum, quod hactenus præstamus, silentium, Equidem iudicabamus, ex editis à nobis libellis, de nostra sententia lectorem satis esse certum, ut non sit necesse quotidie ad Cramben redire. Verum cum videamus, eos, nisi cicadam ala corripuerint, responsum efflagitare non cessaturos, dabitur opera, ut quam se sine puluere & sanguine ad secutos gloriantur uictoriam, eam è manibus extortam esse cum rubore paulo post fateri cogantur.

Dominus Vos omnes sana Iesu Christi cognitione illustrare dignetur.

Ministri Christi Crucifixi in Transyluania.

SVMMA CONFESSI-
ONIS VERAE DE DEO ET ALIIS
articulis ab Hæreticis, & Antichristis op-
pugnatis, disputandæ in Czen-
ger & Miskotz.

PETRVS MELIVS DE
Horhi Et Seniores Ec-
clesie, &c.

DE VNO DEO PROPOSITIO. I.

DEum vnum solum, verum, creatorem omnium
& conseruatore, adorandum, extra quem, ante quem alius Deus Iehoua, creator & saluator non fuit, ex uerbo Dei docemus eum esse, quem in hebraea lingua Spiritus 6. Iah, Iehouah, Elohim, El, & Schaddai uocat.

2. Hic unus, solus, uerus, creator, conseruator, adorandus Deus est, Iehouah, Elohim, hoc est, tres in cælo testes, secundum Iohannis expositionem: Pater, sermo, Spiritus. Nam semper scriptura Iehouam Elohim quoties explicat, ad Patrem, ad Filium & Spiritum sanctum refert. Deestanda enim esset blasphemia, uocem Elohim, & alia, que pluraliter de Deo Iehoua dicta sunt, ad plures Deos uel idola referre. Vt ergo, ad tres testes in una Dei forma, in Iehoua uno, ad Patrem, Filium & Spiritum sanctum referantur oportet.

3. Sicut condemnat Spiritus s. eos, qui ex uno Deo plures Deos, aut ex tribus testibus in una Dei forma, qui sunt unum, Patre, Logo, Spir. s. Vel ex his, que pluraliter de uno Deo, propter distinctas trium testium proprietates dicuntur, tres Deos impie fingunt: Ita exitio æterno Sabellianos & Antichristos ira Dei deuouet, qui Vnum Deum Iehouam Elohim, tres testes, Deum, qui dicit, Faciamus, Descendamus, Quis ibit nobis? Dij sancti ipse, Verba Deorum Vincentium peruertitis, ad Vnum

tia, ad vnum solum Patrem referunt, eumq; tantum Deum Iehouam, eternum, infinitum, creatorem, conseruatore[m] & adorandum nugarunt. Nam sic omnia oracula de tribus testibus falsa erunt: & idola ex Patre & Filio fabricant.

4. Dominum nostrum Iesum Christum, docemus filium Dauidis esse iuxta carnem, Sed eundem Dominum Iesum Christum, Filium Dei Vnigenitum, à Patre ante omnem creaturam, ante omnia Dei opera, Qui declaratus est Dei filius esse per potentiam miraculorum, & plenitudinem deitatis, Vt Acta Apostolorum, & Euangelista testantur.

5. Ideo autem Christum filium Dei à Patre Vnigenitum, tanquam splendorem gloriæ, characterem substantiæ, & imaginem de forma patris, & sermonem, sapientiam ex ore patris, filium Dei Verum & hominis asserimus, ut fieret verus Melchisedech, iustitiæ et misericordiæ temperamentum fieret hoc modo, ut moriendo in carne iustitiæ, resurgendo ac immortalitate misericordiæ Dei satisfaceret: & sic gloriæ Dei magnificatum, in cælis & in terris pax fieret hominibus.

6. Sicut inique errant illi heretici, qui hominem Christum de celo deducunt, & negant ex utero matris, sine viri semine, sine Patre genitum ex matre Virgine, uere & realiter. Ita inique & contra Deum peccant, qui Christum negant de uentre auroræ, ex hypostasis eius gloriæ, uel ore patris, unigenitum sermonem, characterem, sapientiam, splendorem, ex sinu patris exeuntem, genitum, & ueniens in mundum, panem cælestem, Iehouam à Iehoua, genitum & missum, Deum de Deo, lucem de lumine, ex patre sine matre, sine genealogia, sine dierum principio, hodie natum & ab æterno, ante omnia Dei opera, Sed Deum & filium Dei factum esse in terris à Spiritu sancto, per conceptionem & unctionem: Cum nulla sit litera, que doceat, Christum Deum, & filium Dei æternum, à Patre Vnigenitum ideo factum esse, quia à Spiritu sancto conceptus sit, Manifeste enim dictum est, Sazar Nechar, hoc est, Deum recentem, factum, nouum, qui cœpit post me, non fuit ab æterno, Non fecit omnia, Non adores, Sed pereant Diij illi, Christus autem patre teste, Esa. 43. 44. sicut non fuit ante patrem, Ita non cœpit post patrem in mundo: sed in patre, cum patre, & apud Deum fuit sermo Deus, filius Dei, Vita æterna, & sapientia apud patrem fuit ab æterno, & apparuit in terris. Deum ergo dicimus & Iehouam Christum

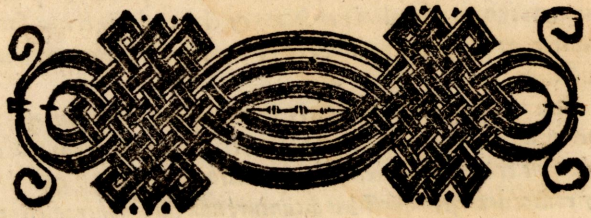
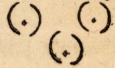
nam Christum propter eadem elogia & opera, propter quæ pater est Iehoua. Nam Christus, Esa. 35. 40. 42. 43. 44. 45. & Ioan. 3. 5. 6. 8. 10. 14. 15. 16. 17. Propter easdem rationes se Deum cum patre facit.

7. Spiritus quoq; sanctus Adonai Iehoua est, Deus æternus, magnus, infinitus, creator, conseruator, omnipotens, adorandus cum patre & Filio. Heretici errant igitur, qui Spiritum sanctum vnum & solum Deum cum patre negant, cum eadem elogia vnius & solius Dei Spiritui quoq; s. tribuantur, quæ & patri, Cum dicitur Adonai, Iehoua Deus, omnium scrutator cordium & secretorum Dei, futura prædicens, propria & libera voluntate sua dona distribuens 1. Cor. 12. Si verum & dignum est patris & Filij deitatem voce Spiritus confirmari, iustum & dignum est eodem prædicato & elogio de Spiritu sancto cõmuniter, & proprie prædicato confirmari. De similibus enim idem est iudicium.

8. Heretici sunt, Deo & nature contrarij, qui cœcissant, quoties de Deo prædicatur, Quod sit vnus, solus, & idem vnus solus Iehoua, Elohim, sint tres testes in celo, Contradictiones esse. Nam que de vno & eodem diuersis respectibus dicuntur, non sunt contradictiones: In Ioanne est vnitas, Est & dualitas, anime & corporis, Non tamen sunt tres Iohannes. Ita Deus vnus, solus, propter vnitatem identicam: Hic vnus Deus dicitur Elohim, sancti, viuentes: Pluraliter dicitur, Descendimus, faciamus, tres testes, sed non vnitatis respectus, sed Trinitatis, quatenus, in hac vna Dei forma tres sunt sibi æqualiter subsistentes, pater, sermo, Spiritus.

9. Propter nature, deitatis, potentie, sapientie vnitatem, & propter causas identicas quas licet ordine, vno & eodem tamen modo, equali consilio, voluntate faciunt, pater, sermo et Spiritus, in electione, præscientia, præordinatione, creatione, conseruatione, saluatione, Quia eadem faciunt similiter hi tres, & vnum sunt deitate, vita, voluntate, in causis adorationis, Vnum sunt ergo & in adoratione, Sed sicut ordo operationum est, Ita & adorationis. Pater in Filio Spiritus. s. ope per Verbum & fidem adoratur: Sed patre & filio adorato, Spiritus. s. non excluditur. Nam sicut pater vnus solus Deus, præter & extra filium esse non potuit, & nihil in filio & Spiritu. s. facere potuit, Ita nec adorari sine filio, & Spiritu. s. potest vel potuit.

10. Infantes omnes Ecclesia oblatos, qui canes & porci non sunt,
in nomine Patris, & Filij & Spiritus sancti baptizandos esse doceamus:
sicut promissio & signatum uel fœdus ad Infantes electos
pertinet, & sacramentum circumcisionis infantibus
quoq; institutum fuit, Quia sunt mem-
brum Ecclesie.

BREVIS REFV- TATIO PROPOSITIO- num Melianarum.

I.

Vnus solus deus Creator omnium, pater Domini nostri Iesu Christi est, qui Iah, Iehoua, Elohim El, Schaddai in veteri Testamento appellatur: Non ille Deus infinitus, qui nec Pater nec Filius nec Spiritus sanctus simul est: neq; diuisim aut Pater aut Filius aut Spiritus sanctus, sed tertium quidam, hoc est, Essentia trium.

Si vero hic Iah, Iehoua, Elohim, est ille Deus Essentia trium, doceat nos Melius ex verbo Dei, hic Deus quis sit, quo nomine appelletur in scripturis sacris? Vbi, quando, & a quibus sit propositus & inuocatus?

Secundò, demonstret nobis, quomodo ista communis Essentia, siue Deus Trinus, genuerit, cum nobis scriptura sacra talem proponat Deum Iehouã, qui ediderit promissiones de mittendo, & per Spiritum sanctum concipiendo filio. Et iste Deus communis Iehoua, quem nam genuerit, cum extra Patrem Filium & Spiritum sanctum nullus sit Deus, de finitè vel infinite usurpatus.

II.

Vnus ille Deus Iehoua apud Iohannem, non est tres dantes testimonium, sed Pater ille cum quo nos societatem habere dicit, qui lux est, quem Paulus affirmat iussisse ex tenebris lucem splendescere, in illuminatione gloriæ Dei in facie Christi, qui iustus, & pater noster inuisibilis, & dilectio perfecta ab ipso appellatur.

B 2

Primum

Primum omnium demonstret nobis Melius ex verbo Dei hanc propositionem: hi tres, pater filius, & Spiritus sanctus sunt vnus Deus. Nos enim in tota sacra scriptura eam non reperimus.

Secundo probet: Illam propositionem: pater verbum, & Spiritus sanctus sunt vnum, aequipollere huic: pater filius & Spiritus sanctus sunt vnus Deus. Longè. n. aliud est phrasi scripturæ sacrae: Hi tres sunt vnum, &: hi tres sunt vnus.

Tertio explicet & demonstret, quomodo in subsequenti propositione, Spiritus, aqua, & sanguis sint vnum, & non vnus.

Quarto probet, quomodo ex dubijs & ambiguis locis fundamentum salutis extrui possit. Et si hoc fundamentum est videlicet, quod hi tres, pater filius & Spiritus sanctus sint vnus Deus, vbi prophetae & Apostoli hoc credendum præceperint.

Deinde ad hæc quæ sita nobis respondeat. Primo, An possit esse aliquis Deus ex tribus simul collectis constitutus, quia vnus ille Deus Trinus, per se & singulariter consideratus, dicitur trinus Deus simpliciter ratione Numeri, non tantum ratione vnitatis, & tamen dicuntur tres testes numero differentes, & sic tres coæterni Spiritus.

Secundo, Quomodo vnus Deus, qui est vera substantia, potest ex personis seu proprietatibus, quæ substantia non sunt constitui: Aut, quomodo tres res non substantiales vnam substantiam seu essentiam constituent.

Tertio, si vox Elohim Deos pluraliter significat & hoc de tribus intelligi debet, dicat, Quomodo non sint tres Dii, & quomodo non Tres Dii, in scriptura proponantur.

Quarto

Quarto: Si ille vnus Deus, est Tres testes in vna Dei forma explicet nobis, Quis sit ille Deus, in cuius forma resideant tres illi, videlicet, pater, filius, & Spiritus sanctus: Nos enim quantum illud idolum quid sit, ignoramus.

Quinto, quàm apte argumentetur, agnoscat tandem Melius. Plures, inquit, Dii esse non possunt (quasi verò mentiatur Paulus, cum inquit: plures sunt Dii in cælo & in terra.) Ergo oportet pluralitatem referri ad hos testes. Imo vero sic colligimus rectius: Si vox Elohim plures significat, debet Deos plures significare, sicut etiam etymon vocis demonstrat. At, secundum Melium, non significat plures Deos. Ergo illa vox Elohim vni Deo tribuitur, non tribus testibus cum illi tres testes in vno Deo non comprehendantur, Sed distinguantur à se mutuo.

III.

Scriptura sacra vnum Deum patrem à se ipso existentem inculcat, interim plures quoque esse non negat qui ab illo sint, Non igitur agnoscere, Deum Patrem vnum Deum esse à seipso, filium vero Deum sanctificatum ad hoc à patre, est confundere scripturam, et distincta in verbo Dei non distinguere. Ut igitur Melius, asserendo has tres distinctas proprietates in vno Deo, quas hypostasies per se subsistentes esse contendit, ex vno Deo tres fabricat, & quemlibet eorum per se subsistentem: Ita dum vnum Deum, qui à seipso est, patrem Christi esse negat, prærogatiuam patris, quam illi omnes Prophetae & Apostoli tribuunt, ei adimit, & patrem cum filio confundit, ut manifestum sit, illum nec patrem nec filium habere: quod nihil aliud est, quàm oracula

B 3

de tribus

de tribus testibus negare, & ex Patre & Filio Idololum fabricare

Verum ut debilitatem huius thesīs suæ confideret Melius, ad hæc quæ sita respondeat.

Primum, cum proprietates istæ per se sint subsistentes, Et quælibet harum trium proprietatum sit Deus, Quomodo non tres sint Dii proprietarij?

Secundo, si ea quæ pluraliter enunciata sunt, de vno Deo dicuntur, propter trium testiū distinctas proprietates, dicat, Quomodo nō unus ille Deus in plures cōuertatur, cum aliud sit Deus, & aliud proprietas illius Dei; aliud Deus et forma Dei; Et Annō tres testes in vna forma Dei quatuor distincta nobis proponant?

Tertio, si pluralis numerus: Faciamus, descendamus confundamus &c trium testiū distinctas proprietates debet notare, Non ergo vnus ille Deus, qui ōnia fecisse solus in veteri Testamento, dicitur operat⁹ ē ista, sed illius Dei proprietates distincte.

Quinto, si propter istam pluralitatem actio Dei ad plures refertur debet, Respondeat Melius, Quomodo veritas scripturæ manebit, quod solus ille fecerit, & nullus cum eo? IIII,

Paulus Apostolus. Ro. 1, Dominum nostrum Iesum Christum secundum carnem, filium Dauidis esse docet, secundū Spiritum vero sanctificationis eundem ex virgine Mariæ natū, filium Dei: non autem eum, qui ante omnem creaturā seu ab æterno genitus sit ex hypostasi Patris, cuius in verbo Dei nulla extat firma probatio. Confessionē vero illam Melij pugnare cum fundamento scripturæ sacræ: hanc aut, quam nos proponimus, esse certam et firmā, paulo fufius declarare libet, nō propter Meliū, sed propter Ecclesiam, Si verbi

Si verbi Dei normam sequi uolumus de Christo Iesu veri Dei filio, hæc confessionē nos edere oportet, Primum, quod Christus sit præordinatus et prædestinatus ante mundi fundamenta, Post creationem vero promissus, & Semen Mulieris vocatus, qui contritus erat caput serpentis, Cum autē realiter nondum existeret, variè fuit figuratus sub lege, in Manna, petra, exaltatione serpentis, in Isaaco, Iona &c. Et quod Abrahami & Dauidis filius futurus erat prædicebatur,

Designata quoq; illi tribus Iuda est, vrbs Bethleē, ex qua proditurus erat. Futurus erat propheta similis Mosi, ex fratribus Israelitis excitatus, & ex semine Dauidis post mortem eius eductus,

Puer quoq; prædicebatur vocandus Deus, nō Deo aliquis futurus puer, ut Melius cū Antichristo fingit, Seruus Dei, in quo complacitum Patri, Vir dolorum, afflictus, contemptus &c.

Ita in nouo Testamento, cū iam venisset plenitudo temporis, Deus misit filium suum, factū ex muliere, subditum legi. Cum autem non fuerit sub veteri Testamēto Christus ille, nisi in præordinatione promissionibus & figuris: Ideo rectè dicitur, postremis temporibus initium habuisse, & cepisse per conceptionem & natiuitatem ex Virgine Maria: Vnde etiam huius Christi & eius conceptionis anni certi numerantur: & quando cœperit docere & facere, Euangelistæ ordine enumerant. Quod si aliquid in veteri Testamento fecit ille alius Dei filius, Euangelista Iohannes & seipsum, & nos omnes decipisset, si præter hunc Iesum Christum, eum quoq; non descripsisset.

Ipsam quoq; vetus Testamētū, quod Christus ibi nec fuerit, nec docuerit, clarissimè demonstrat. Nam

Nam post duo millia annorum, neq̄ conterebat ca-
put serpentis, nec benedicebat. Hæc enim promitte-
bantur ibi primum, & in nouo Testamento exhibi-
ta sunt. Act. 3. 1. Tit. 3. Neq̄ miracula vlla fecit nisi
sub nouo Testamento Esa. 35. Matth. 11. Neq̄ ibi
fuit vnctus spiritu, neq̄ vlla potestate præditus, nisi
sub nouo Testamento.;

Huic Christo Deus dedit spiritum sapientiæ &
fortitudinis, de quo prædixerat Esaias. c. 11. Et hæc
est illa plenitudo deitatis Coloss. 2. quia in eo sunt
omnia dona Dei corporaliter, uel re ipsa, non figu-
rate ut sub lege erant. Quare etiam hoc Christo
iam perfectè à Deo nobis dato & facto contenti si-
mus, neq̄ alium quæramus. Huic enim Deus dedit
potestatem vniuersę Carnis, eumq̄ caput fecit om-
nium: & omnia subiecit sub pedes eius, excepto se-
ipso, dedit omnem potestatem in cœlo & in terra,
item non enim supra omne nomen, ut omne genu cœ-
lestium, terrestrium & infernorum illi flectatur.
Hunc supra omnes cœlos extulit, gloria honoreq̄
coronauit, quæ omnia breuib; verbis compre-
hendit Petrus dicens: Hunc Iesum, quem uos cruci-
fixistis, Deus fecit Christum & Dominum, hoc est
vnxit in Regem & Sacerdotem. Certè si fuisset an-
te aliquis Christus Deus æternus uel Deus per Na-
tiuitatem, non oportuisset eum donis istis cumulare
vel facere Dominum & Christum, vel vngere ut
sit rex. Neq̄ enim simul consistere potest, aliquem
esse Deum Natura ab æterno & tamen Dominū et
Regem non esse nisi per facturam seu vnctionem
collatam ipsi in tempore post natiuitatem.

Hinc verò factum est, ut, cum Mundus audit,
Iesum à Deo factum esse Christum & Dominum
vnctum

vnctum esse, sanctificatum, & omnibus donatum,
reiciat ipsum: honoremq̄ ipsius conculcet, alium
quærens, quem Apostoli & Prophetæ nunq̄ noue-
runt, neq̄ in scriptis suis commedarunt.

Nunc itaq̄ ad hæc quæ sita nostra respõdeat Melis.

Primum, Cum is, qui ex semine Dauidis secun-
dum carnem natus est, excitatus sit ex mortuis, &
per potentiam declaratus filius Dei, Quomodo idē
ille esse possit, qui ab æterno genitus est Cum ille
nec ex semine Dauidis natus sit, nec ex mortuis re-
surrexerit?

Secundo, Cum ista duo, videlicet, ex Semine Da-
uid natum, & antea omnem creaturam genitum esse
vni soli non conueniāt, sed ad plures referantur,
quomodo de vno & eodem Deo dici possint?

Tertiò, Cum genitus ante omnem creaturam,
& idem genitus ex semine Dauid, sit bis genitus,
Quomodo filius Dei Vnigenitus dici possit, cum
vnigenitus bis genito diametraliter opponatur.

Quartò, Cum Pater sit proprietas in illo Deo
communi, quæ non generat, sed est vis & potentia
in generante & generato, Quomodo filiū genere
potuerit?

Quintò, Demõstret nobis, quomodo filius ille
Deus dici possit, cum nihil aliud sit, quam proprie-
tas illa ante omnem creaturam genita, & postea in
vtero virginis incarnata, Cum persona nec substan-
tia, nec Deus verè essedicatur, sed proprietas in Deo

V.

Scriptura sacra hominem Iesum Christum vir-
tute altissimi in vtero virginis Marię conceptum,
splendorem glorię appellat, characterem substantię
Imaginem & formam Dei, Puer natus vocandus
C erat Deus

erat Deus, & non contra, aliquis qui Deus prius esset, futurus erat puer, Hic cum sit iustus omnipotens Christus & Dominus, moriendo expiat peccata nostra, Resurgendo dat nobis vitam, & donum Iusticiæ per Spiritum sanctum suum.

Verum ut Meliana Sophismata intelligantur, Respondeat. Quomodo filius Dei factus sit filius hominis & non contra filius hominis factus sit filius Dei.

Secundo, An non propter passionem & mortem inferior factus sit angelis, & factus sit caro, non autem propter incarnationem.

Tertio, Quomodo series Narrationis in 1. cap. Euāgelij Ioannis sibi constare possit, si secundum Antichristi doctrinam, hic Christus ante incarnationem docuit, sermo fuit, deus fuit, miracula fecit, uiuificauit, Illuminauit, in Mundo fuit, mundum fecit, hoc est, cælum terramq; creauit.

Quarto, Si filius Dei factus est filius hominis per Incarnationem Quomodo conceptio et Natiuitas Christi esse potuerit initium omnium bonorum eius? Tunc enim promittitur vocandus Emmanuel Tunc nascituro promittitur regnum æternum, Tunc datur nomen Iesu &c.

Quinto, Respondeat, Num propositio hæc: verbum factum est caro, seu filius Dei factus est filius hominis, postquam duarum naturarum unio facta est, vera esse possit, nec ne. Item An panis post consecrationem corpus Christi esse possit, aut saltem vniri, ut simul sint panis & corpus Christi Et An non Incarnatio & Impanatio idem habeant fundamentum.

VI.

Vtrumq; verbum Dei damnat, videlicet, negare secundum

secundum Adamum de cælo cœlestem esse, & panem verum, qui de cælo descendit, esse carnem Christi: Et perperam Individuo aut hypostasi in diuinitate tribuere descensionem de cælo, missionem &c. Imo hæc, etiam secundum Antichristi doctrinam hypostasi diuinitatis minime conueniunt proprie loquendo. Et negare Iesum Christum ideo esse filium Dei vnigenitum, quia per Spiritum eius sit conceptus, vnctus, & sanctificatus, cum scriptura aliam Causam, quod Dei sit filius, nullam assignet, quemadmodum Ioh. 10. ipse Christus explicuit, & Act. 2. Petrus, est veritatem scripturæ sacræ inuertere.

Cum autem Melius impudenter affirmare audeat filium Dei non esse factum in terris per conceptionem & vnctionem, in luce aperta cæcutit. Nam ideo esse Dei filium, scriptura his phrasibus explicat quia de Spiritu sancto cōceptus sit, illo vnctus, quod super illum requieuerit Spiritus sapientiæ, Intelligentiæ, consilij, fortitudinis, scientiæ & timoris Domini. Et Ioh. 1. super quem videris spiritum sanctum descendentem, & super eum manentem, hic est ille. Item in eo habitat plenitudo Deitatis, quod idem ualet. A Spiritu in desertum ductus, in Spiritu Dei omnia egisse dicitur Christus, eiecisse dæmonia &c. quare etiam pharisæos præmonuit, ne peccarent contra Spiritum sanctum, videntes eius opera admiranda, per Spiritum obtulit se immaculatam Deo, per Spiritum Dei à mortuis resuscitatus, & demonstratus est potenter esse Dei filius.

Destitutus tandem verbo Dei Melius, imo videns, Filium Dei esse illum qui per Spiritum s. conceptus est arguita quadam Sophistica simplicioribus fucum facere contendit; Quasi vero non aliud sit, in

C 2 Veteri

veteri Testamento adorare & inuocare vnū Deum Patrem, & extra eum neminem: Et in nouo Testamento hunc filium in tempore conceptum & natū adorare, in illum credere, & illum glorificare, Cum hoc sit præceptum & voluntas Dei Patris, Et cum Filius hic non sit extra Patrē, sed Pater in ipso manens faciat opera.

Si vero Melius adeo urget, Ante me & post me nō erit Deus, Facile dabimus illi, quia talis à seipso Deus, autor omnīū, nec ante illum fuit, nec post illū, futurus erat Quod aut falsū sit axioma Melij Ea dē elogia tribuī Patri et Filio: Elogia ipsa ex verbo Dei collecta demonstrant, de quibus alias fusius.

Verum ut vanitas Melij appareat, qua veritati diuine insidiatur, his quæ sitis nostris respondeat.

Primū si Christus ante carnem assumptam nihil aliud, quam proprietas est, uel filius patris, Quomodo Deus est: cum proprietas non sit Deus, sed vnus tantum sit Deus, tribus constans proprietatibus.

Secundo, Cum Christus Iesus nullo modo sit ille Deus trinus, sed vna tantum persona uel proprietas ipsius, Quomodo Deus esse potest: cum non sit Melio alius Deus, præter eum, qui constat tribus proprietatibus:

Tertio, Quomodo Christus verus Deus esse & dici possit, cum Pater eius, qui illum ab æterno genuit, ut Melius cum Antichristo somniat, & illum in mundum misit seu legauit, non sit ille verus vnus Deus, Sed vna persona, relatio siue proprietas illius Dei communis.

Quarto, si Christus ideo nec Deus nec Dei filius est, quia in tempore accepit diuinitatem, Quomodo pater verus Deus esse possit, qui in tempore se Deū esse

esse declarauit, exerta diuinitatis suæ potentia?

VII.

Spiritum sanctum esse Iehouæ spiritum, & non Iehouam Spiritum, ex Verbo Dei manifestum est, Non ludat argutis Melius, sed probet literaliter, alicubi Spiritum sanctum dici & appellari Deum. Si enim Deus est, hoc nō ine insigniatur oportet. Multo minus vero probabit, eum vna cū Patre & Filio adorandum esse: & quod pater, filius, & Spiritus sanctus in scriptura vnus dicantur. Nec ludat in illo: Hi tres vnus sunt, cū longe aliud sit, Tres esse vnum Deum, quam, Tres esse vnum, Vt taceamus quod pleriq; libri legunt: In vnum sunt. Si enim nō licet addere aut adimere verbo Dei, dignum est eos pro anathemate habere, qui dicunt, tres vnum esse Deum, Cū Ioannes non dicat, Tres vnum esse Deū, sed simpliciter: Hi tres vnum sunt.

Neq; valet consequentia: Ea opera, quæ tribuuntur patri & filio, tribuuntur etiam Spiritui sancto. Ergo Spiritus s. est vnus ille Deus, qui est Pater & Filius. Nam & operationis diuersitas monstratur. Deus enim est qui nos obsignat, vngit & confirmat per Spiritum s. At Spiritus sanctus non vngit nec confirmat nos per Patrem: vnde & differentia operationis manifesta est, & discitur, quid sit: Spiritum sanctum docere, vngere & confirmare, Nam illud Deus Pater per Spiritum suum facit.

Quod præterea infertur: Si Patris & filij diuinitas per vocabulum Spiritus confirmatur, æquum esse, eodem elogio communiter & propriè prædicato, Spiritus s. quoq; diuinitatē confirmari. Ad id respondemus: Non esse eandem rationem subiecti & prædicati. Ideo enim Deus Pater Spiritus dicitur,

C 3

quia est

quia est pater et auctor spirituum à quo omnia sua esse habent: & propter huius Spiritus plenitudinem, quæ in Christo est, Christus Deus, & Filius Dei dicitur. Ipse Spiritus Deus dici non potest, cum sit dei spiritus. Si enim ipse Deus est, Dei Spiritus esse non potest. Verum ut huius quoque doctrine falsitas nota fiat, ostendat Melius, se habere Deum aliquem. Nos enim videmus, illum Deum trinum, quæ hac propositione defendit, nullum esse, quia vnus ille Deus trinus per se & singulariter consideratus, dicitur vnus Deus simpliciter ratione vnitatis & cõformitatis, præterea ratione Vnitatis, Pater Filius & Spiritus sanctus, essent tres res substantiales intelligentes, numero differentes, & coæterni spiritus vna deitate coniuncti: & sic tres proprietates vnius Dei communis esse non possent; aut quomodo sint nobis demonstret.

VIII.

Prærogatiuam Dei Patris, & scripturæ veritatem tuentur, quicumque docent, vnum & tres non posse de eodem dici subiecto. Affirmatiuè enim & negatiuè hæc veritas in scriptura sacra proponitur, quæ infringi nunquam poterit: Quod vnus solus sit Deus & non plures. Et tres testes non esse Deum Trinitatem, iam supra probatum est. Et si quando pluralis numerus in phrasibus, quæ Deo tribuuntur in verbo Dei habetur, non ad pluralitatem personarum in Trinitate, sed ad vnius Dei patris potentiam & sapientiam demonstrandam refertur, Et mysterium illud promissi & futuri Christi in se continet. Et cum anima & corpus duo sint distincta, duo etiam re ipsa constituunt, videlicet, Internum &,
ternum

ternum hominem: ideoque exemplum illud non probatres esse vnum Deum.

IX.

Non vno modo, nec æqualiter agunt, pater, sermo & Spiritus sanctus, in Electione, præscientia præordinatione & saluatione. Nam pater præordinat, eligit & saluat in filio & per filium non contra Sic spiritu sancto Electi obfirmamur, & saluamur à Patre per Spiritum: & non è contrario. Sic nec adorationis rationes sunt eadem & æquales. Filius enim adoratur cum introductus est in orbem terræ iuxta mandatū & voluntatē Patris. At pater non tunc saltem, nec eodem modo. Et quemadmodum in veteri Testamento vnus solus Deus pater adoratus est iuxta illud: Dominum deum tuum adorabis & illi soli seruias: Sic in nouo Testamento adoratur non solum pater, sed & filius, quia per ipsum habemus accessum ad patrem.

X.

Qui infantes baptizandos esse docent, Institutionem Christi inuertunt, & Antichristi fragmenta sequuntur. Neque discernunt vetus Testamentum à Nouo, Neque intelligunt quid sit Circumcisio & quibus data. Neque fundamentum salutis nostræ per omnia cognitum habent, neque puritatem doctrinæ Sacramentorum inquirunt.

Ad reliquas propositiones nihil respondemus cum nec ad fundamentum salutis nostræ res illæ pertineant, & minus necessarias iudicemus, quam de quibus inuidiose disputari debeat.

¶

THESES

THESES
IN DISPUTATIONE PROXI-

ma Wasarhelij excutiendæ. 5.

Septembris Anno,

1570.

I.

Cum Petrus Melius toties viva uoce & scriptis à nobis pudefactus sit, & præter sarcasmos, calumnias & futes syllogismos, in suis famosis libellis habeat nihil, dicimus, ne syllabam quidem in ijs reperiri, quæ Scalpello merito non indigeat, idque nos probaturos pollicemur.

II.

Trinitatis, personarum Essentiarum *ἁπορισῶν*, proprietatum, Iehoualitatís, Incarnationis, vnionis hypostaticæ, & Idiomatum Communicationis uocabula omnia prophana esse, totamque illam Antichristi de trino Deo & Christo duplici doctrinam tanquam execrabilem philosophiam detestandam esse & ab Ecclesia Domini exterminandam: Summa quidquid Rhetores aut Theosophistæ de vno Deo, vnico eius Filio, & Spiritu sancto, uocibus aut orationibus extra Dei Verbum commenti sunt, mera esse anathemata pronunciamus.

III.

Regulas quoque illas de operibus ab Extra ab Intra, & quod, quotiescunque Deus opponitur Creaturis, aut indefinitè profertur, semper tres simul personas complectatur, monstruosa hominum figmenta esse prædicamus.

DE VNO

DE VNO DEO PATRE CHRISTI.

I. Reiectis horrendis & portentosis Antichristi Idolis breuiter cum Paulo defendemus vnum esse Deum, qui est Pater ille, ex quo omnia, in omnibus, & super omnia, & Pater D. n. Iesu Christi .i. Cor. 8. Ephes. 4. .i. Pet. .i. Ioan. 8.

II. Hunc vnum Deum Patrem solum & absque adiutore ullo, iussu siue spiritu, & potentia sua, uisibilia omnia & inuisibilia, sapientissimè creasse: Imo ex eodem spiritu quoque filium vnigenitum nouissimis temporibus & non antea, in utero uirginis conceptum, ex semine Dauidis, iuxta promissionem eduxisse Christumque & Dominum fecisse, docemus. Ps. 96, Esa. 37: Matt. 1. Luc. 1. Act. 2.

III. Hunc vnum & solum Verum Deum Patrem Christi, non per semetipsum, aut per filium aliquem realiter existentem, sed per opera manuum suarum, per Angelos & Prophetas sub veteri Testamento, se operante spiritu suo, patefecisse dicimus.

IIII. Hunc solum & verum Deum Patrem Christi, quicumque non adorat, & inuocat per filium in Spiritu sancto; eum Idololatram rectè censeret confirmamus. Vnde etiam probabimus, Deum illum Indefinitum & Trinitarium non posse inuocari, cum careat filio Mediatore, & sanctorum exemplis.

DE FILIO DEI VNIGENITO

Iesu Christo.

I.

Iesum Christum Nazarenum, virum illum electum à Deo, cuius diuinitatem conceptio è Sp. s. demonstrat, vnigenitum filium esse Altissimi illius celi & terre Creatoris, præter quem alius non est nec fuit unquam, ex purissimo Dei uerbo defendemus.

D APPEN-

APPENDIX.

Eorum autem opinionem falsam esse demonstrabimus, qui ante carnem, filium Dei aliquem reuera existentem scripturam nobis aliquando annuiciasse putant.

II.

Hunc hominem Iesum, de Spiritu S. conceptum, à patre sanctificatum, & missum in mundum filium Dei unigenitum, prædicamus Deum centri, eo quod Deitatis sue rationem habeat & causam.

Appendix.

Errare igitur necesse est, qui Christum Altissimum esse, hoc est ut ipsi loquuntur, natura Deum, aut à seipso diuinitatem habere contendunt, Cum sit factus Christus & Dominus à patre, ab ipso constitutus in cœlestibus, ac gloriam & honorem acceperit.

III.

Hunc hominem Iesum apud Deum præcognitum ab æterno fuisse, & ante omnia secula mundo præordinatum: patribus vero promissum tantum & variè adumbratum, nunquam autem uisum aut cognitum: Nobis vero, nouissimis demum temporibus, exhibitum esse, & promissionis ac officij ratione, uerbum à Ioanne appellatum, ostendimus.

Appendix.

Hallucinantur igitur, qui filium Dei ab æterno genitum aut omnibus modis æqualem patri, *ὁμοούσιον*, uel secundam aliquam personam fuisse, credunt.

III.

Eundem hominem Iesum Christum, Dei & hominum Mediatorem esse, cum Paulo adserimus.

Appendix.

Qui uero binas easque genitas naturas in Christo defendunt, & alteram absque patre, alteram absque matre esse

Isu Beati
tre esse docent: duos genitos filios inducere, & mera proponere figmenta probabimus.

V.

Hunc Iesum Christum Nazarenum, secundum carnem Davidis, secundum uero potentiam, & Spiritum sanctum, Dei filium declaratum, Deum, & dominum nobis factum à patre, dicimus inuocandum & adorandum esse, non tanquam Deum Patrem: Sed tanquam eius filium, & Mediatorem nostrum, in quo cum omni plenitudine per Spiritum suum sanctum ipse habitat.

Appendix.

Quicumque hunc Dei filium Iesum, Altissimum, aut *ὁ θεὸς* id est à se ipso Deum dicunt, & ueluti patrem inuocant & adorant: eos altissimi Dei patris prærogatiuam & dignitatem impie conculcare, & contra mentem Christi facere, pronunciamus.

DE SPIRITU SANCTO.

Spiritum sanctum Dei Patris uirtutem, potentiam & donum esse, ab eoque nobis dari per filium, ut illuminemur, edoceamur ad ea, quæ Dei & Christi sunt, & defendamur, credimus.

Appendix.

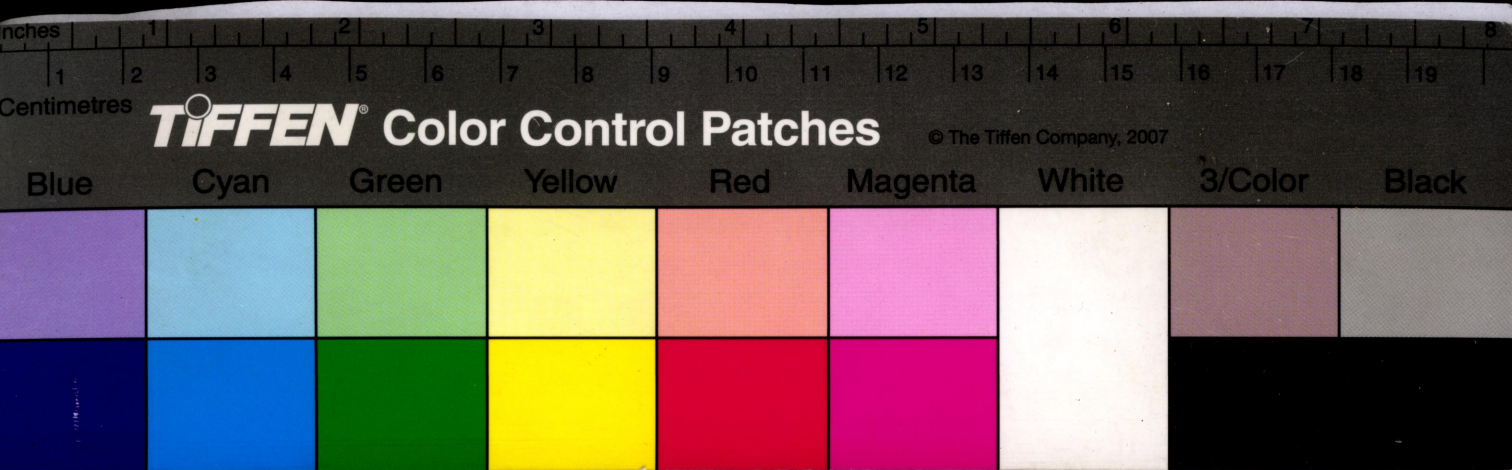
Non fuisse uero, iuxta Antichristi doctrinam, Individuum aliquod, aut personam tertiam in Trinitate, aut Essentiam indistinguiibilem: nec fuisse aliquando inuocatum aut adoratum, confirmabimus.

Infantes non esse baptizandos dicimus cum quia pro Infantibus baptismus institutus non est, tum quia sic inuertitur Christi institutio, & uerbum illius summa cum contumelia prophanatur.

7.

B

7.

APPENDIX.

Eorum autem opinionem falsam esse demonstrabimus, qui ante carnem, filium Dei aliquem reuera existentē scripturam nobis aliquādo annūciasse putāt

II.

Hunc hominem Iesum, de Spiritu S. conceptū, à patre sanctificatum, & missum in mundum filium Dei vnigenitum, prædicamus Deū ceteri, eo quod Deitatis sue rationem habeat & causam.

Appendix.

Errare igitur necesse est, qui Christum Altissimum esse, hoc est ut ipsi loquuntur, natura Deum, aut à seipso diuinitatem habere contendunt, Cum sit factus Christus & Dominus à patre, ab ipso constitutus in cœlestibus, ac gloriam & honorem acceperit.

III.

Hunc hominem Iesum apud Deum præcognitum ab æterno fuisse, & ante omnia secula mundo præordinatum: patribus vero promissum tantum & variè adumbratum, nunquā autē uisum aut cognitū: Nobis vero, nouissimis demum temporibus, exhibitum esse, & promissionis ac officij ratione, uerbum à Ioanne appellatum, ostendemus.

Appendix.

Hallucinantur igitur, qui filium Dei ab æterno genitum aut omnibus modis æqualem patri, *ὁμοούσιον*, uel secundam aliquam personam fuisse, credunt.

IIII.

Eundem Hominem Iesum Christum, Dei & hominum Mediatorem esse, cum Paulo adserimus.

Appendix.

Qui uero binas easque genitas naturas in Christo defendunt, & alteram absque patre, alterā absque matre esse

Iesu Nazarenus
tre esse docent: duos genitos filios inducere, & mera proponere fragmenta probabimus.

V.

Hunc Iesum Christum Nazarenum, Secundum carnem Dauidis, secundum uero potentiam, & Spiritum sanctum, Dei filium declaratum, Deum, & dominum nobis factum à patre, dicimus inuocandum & adorandum esse, non tanquā Deum Patrem: Sed tanquā eius filium, & Mediatorem nostrum, in quo cum omni plenitudine per Spiritum suum sanctum ipse habitat.

Appendix.

Quicumque hunc Dei filium Iesum, Altissimum, aut *ὁμοούσιον* id est à se ipso Deū dicūt, & ueluti patrem inuocant & adorant: eos altissimi Dei patris prærogatiuam & dignitatem impiè conculcare, & contra mentem Christi facere, pronunciamus.

DE SPIRITV SANCTO.

Spiritum sanctum Dei Patris uirtutem, potentiam & donum esse, ab eoque nobis dari per filium, ut illuminemur, edoceamur ad ea, quæ Dei & Christi sunt, & defendamur, credimus.

Appendix.

Non fuisse uero, iuxta Antichristi doctrinam, Individuum aliquod, aut personam tertiam in Trinitate, aut Essentiam indistinguibilem: nec fuisse aliquando inuocatum aut adoratum, confirmabimus.

Infantes non esse baptizandos dicimus cū quia pro Infantibus baptismus institutus non est, tum quia sic inuertitur Christi institutio, & uerbum illius summa cum contumelia prophanatur.

7.

B

7.

in sum
bairacora
Generatio

30
00
126
1

20
00
121
1

42
30
126
1

Deum in
fines habet
Deum
mim

Spiritus

Non Deus: quod magis docet, sed non Deus ipse
fuit iudex, sed iudex colas, quod est in ipse

Deum

